

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۸

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

معاونت آموزش

مدیریت امتحانات

پاسخنامه

پایه :	۴	موضوع :	اصول ۱
تاریخ :	۸۸/۳/۲۴	ساعت :	۱۰/۳۰

نام کتاب: الموجز، از «المقصد الخامس» تا آخر کتاب

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. در جمله «أكرم زيداً وأعتق رقبة» به ترتیب ب ۱۲۱ متوسط
 - أ. اطلاق باعتبار افراد و حالات است ☐
 - ب. اطلاق باعتبار حالات و افراد است ☒
 - ج. در هیچ یک، اطلاق وجود ندارد ☐
 - د. در جمله دوم اطلاق باعتبار حالات وجود دارد ☐
۲. خبر مستفیض د ۱۶۱ متوسط
 - أ. قسم خبر واحد است ☐
 - ب. قسمی از خبر واحد است ☐
 - ج. قسمی از خبر متواتر است ☐
 - د. قسم خبر متواتر و قسمی از خبر واحد است ☒
۳. اگر شبهه به سبب خلط امور خارجیّه باشد..... و اگر به سبب فقدان النصّ باشد..... است. د ۱۸۱ متوسط
 - أ. شبهه حکمیّه - شبهه موضوعیّه ☐
 - ب. شبهه موضوعیّه - شبهه موضوعیّه ☐
 - ج. شبهه حکمیّه - شبهه حکمیّه ☐
 - د. شبهه موضوعیّه - شبهه حکمیّه ☒
۴. إذا دار الأمر بين المحذورين لفقدان النصّ فهو محكوم عند المصنّف ب ۱۹۴ فنی
 - أ. بالتخيير شرعاً ☐
 - ب. بالبراءة العقلية والشرعية والتخيير تكوينياً ☒
 - ج. بالبراءة الشرعية فقط ☐
 - د. بالبراءة العقلية فقط ☐

تشریحی:

۱. قطع طریقی و موضوعی را تعریف کرده، برای هر یک مثالی بزنید. ۱۳۹ فنی

قطع طریقی آن است که هیچ گونه نقشی در ترتب حکم بر موضوعی نداشته باشد و حکم روی واقع رفته است و قطع مکلف صرفاً طریق به آن است مثل الخمر حرام که حکم روی خمر رفته و قطع ما تأثیری در آن نداشته جز این که عند الاصابه منجز و عند الخطاء معذر است.

ولی در قطع موضوعی قطع در موضوع حکم به صورت قید اخذ شده است و در آمدن و ترتب حکم نقش دارد مثل این که گفته: إذا قطعت بخمرية مائع فهو حرام.
۲. مستقلات عقلیه و غیر مستقلات عقلیه را تعریف کرده، برای هر کدام مثالی بزنید. ۱۴۷ متوسط

مستقلات عقلیه آن دلیلی است که صغری و کبرایش هر دو مدرک عقل بوده باشد مثل العدل حسن و کَلَمَا كان حسناً عقلاً فهو حسن شرعاً، غیر مستقلات عقلیه آن است که صغرای دلیل، شرعی است و کبرای آن عقلی است مثل الوضوء ممّا يتوقّف عليه الواجب (الصلاه) و کَلَمَا يتوقّف عليه الواجب فهو واجب عقلاً.

* «في دوران الأمر بين المحذورين في الشبهة الموضوعية يقع الكلام في أن التخيير العملي هل هو حكم استمراري أو لا بل التخيير ابتدائي الظاهر عدم كونه استمراريًا».
۳. مراد از تخيير استمراری و تخيير ابتدایی چیست؟ دليل مصنف بر تخيير استمراری را بيان نماييد.

مثلاً إذا تردّد إكرام زيد في كلّ جمعة الى شهر فيقع الكلام في أن التخيير العملي هل هو حكم استمراري أي له أن يختار في الجمعة الثانية غير ما اختاره في الجمعة الأولى وإن استلزم ذلك المخالفة القطعية أو التخيير ابتدائي أي لا يجوز له أن يكرمه في الجمعة الاولى دون الثانية.

الظاهر عدم كونه استمراريًا، لأنّه لا فرق في تنجيز العلم الاجمالي وحرمة المخالفة بين كون الواقعة دفعية أو تدريجية، فكما تحرم المخالفة العملية الدفعية كذلك تحرم التدريجية أيضاً.

الحاصل: أنّه في التخيير الاستمراري يجوز للمكلف أن يختار في الواقعة المكررة غير ما اختاره أولاً دون الابتدائي.

۴. به نظر مصنف آیا اخبار و سیره عقلاء دلالت بر حجیت خصوص خبر ثقه دارد یا اعم از خبر ثقه و موثوق الصدور است؟

فرق این دو را شرح دهید. ۱۶۸ فنی

اعم است و فرق آن این که خبر ثقه آن است که راوی آن شخص ثقه ای باشد و دروغ نگوید ولی ممکن است خبری راویش ثقه نباشد لکن در خبر قرائنی وجود دارد که انسان وثوق به صدورش از امام معصوم داشته باشد این خبر نیز حجّت است چرا که ثقه بودن راوی طریقت دارد نه موضوعیت.

۵. دلیل کسانی را که حجیت اجماع منقول به خبر واحد را انکار می کنند به همراه جواب مصنف بنویسید. ۱۷۳ فنی

خبر واحد در جایی حجّت است که مخبر به امر حسّی یا قریب به حسّی باشد در حالی که ناقل اجماع اقوال علماء را نقل می کند و از این طریق حدس به رأی امام(ع) می زند در حالی که نقل حسّی نیست.

جواب مصنف: ناقل اجماع وقتی نقل اقوال می کند این سبب، حسّی است چون اقوال را دیده است و سبب حسّی ملازمت دارد با قول معصوم و به عبارت دیگر حدس قریب به حسّی است خبری که حدس قریب به حسّی باشد مشمول ادله حجیت خبر واحد می شود.

* «آية النبأ قال سبحانه «إن جاءكم فاسق بنبأ فتبينوا أن تصيبوا قوماً بجهالة» ويلاحظ على الاستدلال بمفهوم الشرط أن المفهوم عبارة عن سلب الحكم عن الموضوع الوارد في القضية لا سلبه عن موضوع آخر لم يرد فيها فالموضوع فالمنطوق».

۶. موضوع و شرط و جزاء را در آیه نبأ مشخص نمایید و بیان نمایید استدلال به مفهوم آیه طبق نظر مصنف صحیح نمی باشد؟

المدفوع هو نبأ الفاسق والشرط هو المجيء والجزاء هو التبيين والتثبت.

استدلال مصنف: آن است که مفهوم عبارت است از سلب حکم از همان موضوعی که در قضیه آمده است نه سلب حکم از یک موضوع دیگر که در موضوع حکم دیگر که در موضوع حکم منطوق نیامده است. به بیان دیگر باید در مفهوم و منطوق موضوع یکی باشد در حالی که در استدلال به مفهوم شرط موضوع منطوق نبأ الفاسق است و موضوع مفهوم نبأ العادل است.

۷. تفاوت میان قاعده استصحاب و قاعده یقین را در قالب مثال توضیح دهید. ۲۰۸ فنی

در قاعده یقین با آمدن شک یقین سابق از میان می رود (بخلاف استصحاب) و دیگر این که در قاعده یقین متعلق یقین و شک ذاتاً و زماناً متحد است (دو قاعده است ذاتاً یکی است و زماناً مختلف است) البته تاریخ تحقق یقین و شک فرق دارد مثلاً یقین داشتم که روز جمعه زید عادل بوده روز شنبه شک کردم که روز جمعه زید عادل بوده یا خیر شک روز شنبه عدالت روز جمعه را به هم زد پس متعلق یقین و شک ذاتاً یک چیزند (عدالت روز جمعه) و زماناً هم متحدند یعنی همان زمانی که متعلق یقین بود در همان زمن هم تعلق شک است ولی در استصحاب این زید نیست متعلق یقین و شک متحد است (عدالت زید) ولی زمان یقین با زمان شک متعدد است یقین به دالت زید روز جمعه شک در عدالت زید روز شنبه و شک در بقاء علداست است.

* «إذا علم اجمالاً أن في الدار حيواناً مردداً بين كثير العمر كالبق وطوبله كالفيل فعلم تفصيلاً بوجود حيوان فيها فلا يصح استصحاب الفرد». ۲۱۴

۸. مثال فوق کدامیک از انواع استصحاب کلی است و چرا استصحاب در فرد صحیح نیست؟

القسم الثاني من استصحاب الكلّي - فلا يصح استصحاب الفرد لعدم الحالة المتيقنة للفرد، لافتراض كون الشخصات مجهولة، ولكن يصح استصحاب الكلّي.

۹. تعارض میان دو دلیل بنحو عام و خاص من وجه را در قالب مثال تشریح کرده و حکم آن را از نظر مصنف بیان کنید. ۲۳۷ فنی

مثل أكرم العلماء و لا تكرم الفساق، در عالم فاسق که ماده اجتماع تعارض دارند اولی می گوید اکرامش واجب است و دومی می گوید حرام است و حکمش بنظر مصنف این است باید سراغ روایات ترجیح برویم هرکدام مرجّحی داشت ماده اجتماع را به آن می دهیم.